

De Vriendenkring

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Website: www.Quakers.nu; 90e jaargang nr. 10, november 2019.

Veelkleurigheid in de Herfst: een mooie fase in de kringloop van het leven

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementsprijs:

Nederland

€30,00 per jaar

Europa en Wereldwijd

€45,00 per jaar

Email abonnement (PDF)

€5,00 per jaar

Deze Vriendenkring is gedrukt op milieuvriendelijk papier met deze drie certificaten

**Het gebeurt helaas vaak dat abonnees vergeten te betalen. Van-
daar het verzoek: Maak van de betaling van het abonnement een
periodieke overmaking.**

Bankrekening: (IBAN) **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Religieus Genoot-
schap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van
'Abonnement De Vriendenkring'. Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U

Nieuwe abonnees, adreswijzigingen en betalingen email:

vriendenkringredactie@gmail.com

Redactieleden:

Eindredactie:

Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM,
tel. 038-4608461/06-40030923.

Zwolle,

Email: vriendenkringredactie@gmail.com,

Schrijver:

Hylkia Nieuwerth

Redactielid:

Els Ramaker

Correctie:

Hylkia Nieuwerth en Frieda Oudakker

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie
van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op
met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15^e van iedere
maand! (Tenzij anders afgesproken).

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je
nog een schat aan aanvullende en actuele informatie
over de Quakers vindt.

Bezoek daarom geregeld de Quaker website:
www.Quakers.nu

De Nederlandse Quakers hebben twee Facebookaccounts:

Quakers Nederlandse Jaarvergadering (openbaar)

Nederlandse Jaarvergadering (besloten, wil je lid worden mail dan naar de
redactie: vriendenkringredactie@gmail.com

In dit nummer:

Retraite 2020	3
Van de redactie.....	4
Herfst.....	5
Nag Hammadi Geschriften.....	6
Vrede	9
Als woorden de stilte breken	10
Gedachten van Gandhi.....	12
Equipping for Ministry (EfM).....	15
Klimaatstaking in Den Haag	17
Klimaatmars in Arnhem,	19
Zendbrief van QCEA	21
Stadia in religieus leven	23
Gezegend zijn de kunstenaars	28
Samen beter - beter samen	30
‘Vrede verbindt over grenzen’	33
Stop fuelling war.....	35
Wereld Quaker Dag.....	36
‘Dankbaarheid’	37
Inspiratie Dag van INLIA	38
Het land van Christus.....	40
Vrienden in het hele land	42
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?	43
Beelden van de klimaatmarsen.....	44

Retraite 2020

In tegenstelling tot andere jaren zal onze retraite deze keer niet in januari plaatsvinden, dus niet in de winter maar bijna in de lente, op 13 tot 15 Maart. Dit komt door de verbouwingen en personeelwisseling in de St. Willibrordsabdij. Vonden we voorgaande jaren de eerste sneeuwkllokjes, nu zullen de weilanden misschien wel vol pinksterbloemen en paardenbloemen staan! De verbouwing heeft tot gevolg dat er nu alleen eenpersoonskamers tot onze beschikking staan: 14 kamers beneden en 10 boven. We zullen deze keer alle informatie over thema, opgavemogelijkheid en prijzen publiceren in de Vriendenkring van januari.
de Retraitecommissie

Herinnering: Ontmoetingsdag tussen Quakers en leden van Doopsgezind Wereldwerk op zat. 16 november. Geef je op bij marliestjallingii@home.nl.

Van de redactie

Prachtig die herfstbladeren op de voorkant! De blaadjes kleuren rood, oranje en geel en het weer verandert; het wordt kouder en het regent vaak (gelukkig). In dat verband moet ik denken aan een programma van de EO (Metterdaad) waar iemand ons meenam door het vluchtelingenkamp Moria in Lesbos. De toestand is daar ondraaglijk geworden. Het wordt er niet beter op nu de winter er aan komt. En is geen zicht op uitkomst uit deze situatie. Er werd aan een meisje van 14 gevraagd wat ze later zou willen worden. Ze antwoordde: astronaut. Astronaut? vroeg men, hoezo? Toen antwoordde zij: hier op aarde is niet meer te leven! De tranen schoten me in de ogen. En Moria is niet de enige plaats waar heel veel mensen zijn die op zoek zijn naar een betere plaats in de wereld om te wonen, Ik denk ook aan Calais, waar wij ons als Quakers betrokken bij voelen. Hennie Jansen vertelde dat hij van plan is in het najaar daar weer te gaan helpen.

Hoe kan het dat wij dit laten gebeuren?

Helpt protesteren? Helpt protesteren tegen het klimaat?

Tegen de wapenwedloop?

In deze Vriendenkring lezen wij verhalen van Vrienden die de strijd niet opgeven. Velen van ons namen deel aan de grote klimaatstaking in Den Haag. Irene Peters vertelt over de klimaatmars in Arnhem. Klimaatacties waren er behalve in Den Haag en Arnhem ook in veel andere steden in de wereld. Kees Nieuwerth vertelt over zijn deelname aan de Walk of Peace in Almere, georganiseerd door het Leger des Heils. In de Vredesweek vonden deze Walks of Peace in verschillende steden plaats.

Ook in deze Vriendenkring een stuk van Gandhi, de man die ons leerde wat doorzetten betekent, en je geduld bewaren en vreedzaam blijven onder moeilijke omstandigheden.

Erik Dries laat ons meelesen met zijn gedachten over de manieren van geloven. Zo herkenbaar!

En ... hij laat ons ook zien waar de inspiratie voor een (Quaker-) kunstenaar vandaan komt. Ik moet dan denken aan de grensbijeenkomst, waar ook klompjes klei op tafel waren gelegd en hoe 'onhandig' ik me toen voelde en hoe geremd om er wat mee te doen! Wat ik uit dat stuk begrepen heb, is, dat we wat missen als we niet met al onze zintuigen aanbidden! En wat het misschien betekent voor de Quaker-gemeenschap wanneer haar leden beginnen te experimenteren met kunst en bidden.

Hopelijk genieten jullie net zoals ik van de Vriendenkring.

Els Ramaker

Herfst

Thea Droog, 2013 (Geloven en Werken blz 153)

De grond rondom mijn woning is vandaag totaal bedekt met mango gele en bruinleren bladeren.

Hoezeer ik ook van ontluikend groen hou – er gaat niets boven de tinten van een vers herfsttapijt, zoals dat hier nu ligt uit te rusten na een grote storm, zich nog niet bewust van toekomstige regenpap.

Mijn ogen zwerven door alle tinten van het tapijt, van de bomen, van de ene te laat nog tot bloei gekomen zomerroos en de rode bottels. Straks is dat alles weg, er komt een lange winter van onthouding aan: kale takken, grijze luchten, donkere kleding.

Alleen in huis krijgen mijn ogen dan nog voeding van Miró en van Hundertwasser.

Ik ben een Quaker die leeft van kleuren en dat in deze eeuw gelukkig ook mag zeggen.

God schiep de kleuren en gaf ons de bijbehorende ogen, Deo gratias.

Nag Hammadi Geschriften

Door Oscar Jansen

Hap-Stil-Snap, Zwolle 9 oktober

Uit: Nag Hammadi-geschriften XIII.1 Drievormige Eerste Gedachte

*Ik ben de Onzichtbare in het Al
Ik ben het die de verborgenheden
overpeinst*

Want ik ken het Al dat in hem is.

*Ik ben de meest ontelbare onder
alle wezens,*

Onmetelijk ben ik, onuitsprekelijk

En toch, wanneer ik maar wil,

*Zal ik mijzelf uit eigen beweging
openbaren.*

Ik ben het hoofd van het Al

Ik preëxisteer het Al

En ik ben het Al

Aangezien ik in alles besta

Ik ben een Klank [die zacht klinkt]

Ik besta [vanaf den beginne]

(en) [verblijf] in het Zwijgen

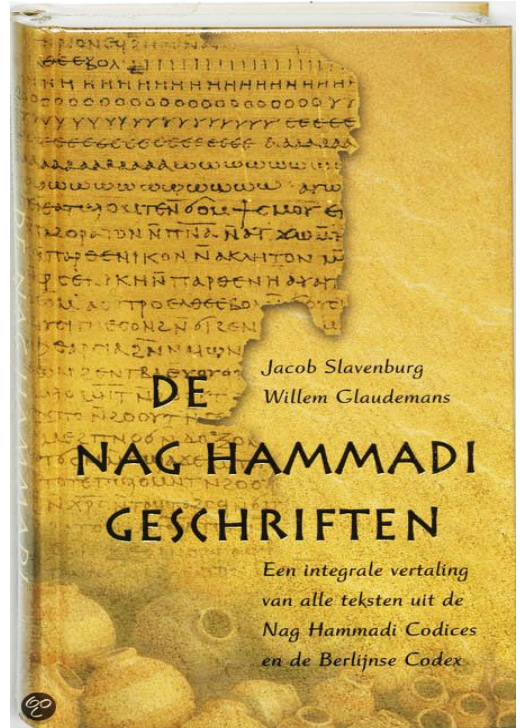
[dat] alleen daar [omgeeft]

[Het is] de [verborgen Stem]

die [in] mij [is]

[in de] onbevattelijke, onmetelijke [Gedachte],

[in de] mateloze Stilte.

Waarom ik deze tekst koos. Door Oscar

Alomvattende tegenstellingen

Volop in verwarring en elke keer weer op een verkeerd been gezet. Dat is wat met me gebeurt als ik deze tekst (een deel uit traktaat ‘Drievormige Eerste

Gedachte' uit de Nag Hammadi geschriften) probeer te begrijpen.

Zoals de combinatie van de zinsnede 'onmetelijk ben ik, onuitsprekelijk' en de daarop volgende 'en toch, wanneer ik maar wil zal ik mijzelf uit eigen beweging openbaren.'

En dan de volgende zin 'Het is de verborgen stem die in mij is, in de onbevattelijke, onmetelijke gedachte, in de mateloze stilte.'

Deze laatste zin heeft voor mij alles in zich hoe ik het goddelijke ervaar: onbegrijpelijk en toch voel ik dat het klopt. Het goddelijke is niet te begrijpen, net als deze zinnen. En dat lijkt juist ook de bedoeling: als ik het goddelijke probeer te 'be-grijpen' dan glipt het aan me voorbij. In totale verwarring en complete Stilte maak ik pas contact met de diepte van het goddelijke.

Impressie van Rianne Laarman

Uit de drukte van mijn dagelijkse, doenerige bestaan, letterlijk even op adem komen. Een voedzame maaltijd, een verbindende stilte rondom een eenvoudige kaars waarbij we aan de wereldvrede denken. De tekst vraagt niet om veel gesproken woorden.

Ik ervaar een veelzeggende stilte en ga zonder verkoudheidsklachten weer naar huis!

Overdenking van Sytse Tjallingii:

Ik zocht naar beschrijvingen die positief zijn in plaats van wat het niet is.

Onbevattelijk, → het verstand te boven gaat

Onmetelijk → als maar groter is dan ik denk

Mateloze → uitgaand boven alle menselijke maten

Telkens laat ik mijn gemoed die beweging meemaken die deze tekst bij me oproept:

Zachte klank

Eeuwig bestaan

Woon in het stilzijn

Groter dan ik me kan voorstellen

Geluiden van mijn ziel

Ten diepste in mij

Een gedachte komt in mij omhoog, die mijn verstand te boven gaat,

Die als maar groter is dan ik kan begrijpen.

In de Stilte die uitgaat boven alle menselijke maten.

Mijn reactie op de Nag Hammadi tekst

Door Mariet van de Oever

De tekst brengt me bij (de mogelijkheid van) het ervaren van Harmonie en Vrede.

De Klank van het Zwijgen spreekt me aan op de grond van mijn bestaan.

Ik wordt gezien, mijn bestaan is geheiligd.

Diepe Vreugde, ik mag er zijn.

Ook al erváár ik dit niet altijd, ik geloof daarin.

Ik ervaar het als de zin van mijn bestaan om die verbinding - die Klank van de verborgen Stem - steeds weer te zoeken.

Een paar regels van Joke Reints

Voor de tweede keer ben ik bij de hap-stil-snap.

Het was ook deze keer een bijzondere ervaring. Mooi!

Het heeft een grote meerwaarde om met z'n tien samen stil te zijn.

Een gedachte die bij mij opkwam n.a.v. de tekst "Ik ben een klank (die zacht klinkt)" was het volgende...

Als je de kleuren van de regenboog neemt op een cirkelvormig blad en je draait dat heel snel rond, dat zie je een witte papieren cirkel.

Zo is het ook met de zachte klanken, die zich met elkaar vermengen. Wat resulteert is Stilte.

Joke.

Gedachten naar aanleiding van de Hap-Stil-Snap van Frieda Oudakker

Als ik deze tekst hoor en lees wordt het stil in mij.

Ik hoor / voel van binnen JA, ZO IS HET.

En denk: "Hier heb ik niets aan toe te voegen."

Later komt er een herinnering op aan lang geleden, toen ik voor het eerst het woord dichotomie las, in de uitdrukking 'Goddelijke dichotomie'. Ik zocht het op in het woordenboek. Wát een ontdekking. Dichotomie duidt op twee waarheden die niet allebéí waar kunnen zijn. In de beperkte, materiële, menselijke wereld is dat de waarheid.

In de hogere geestelijke wereld, waarover dit stuk schrijft, kan het wel.

Dat is de Goddelijke dichotomie: ik besta als mens vanaf het begin der tijden, ik hoor de mateloze stilte als Stem, ik kan pas ontvangen als ik heb geleerd

om los

te la-

ten.

In mij

daalt

een

welda-

dige

stilte

neer.

Nag Hammadi geschriften, zoals ze in 1945 in Egypte gevonden zijn.

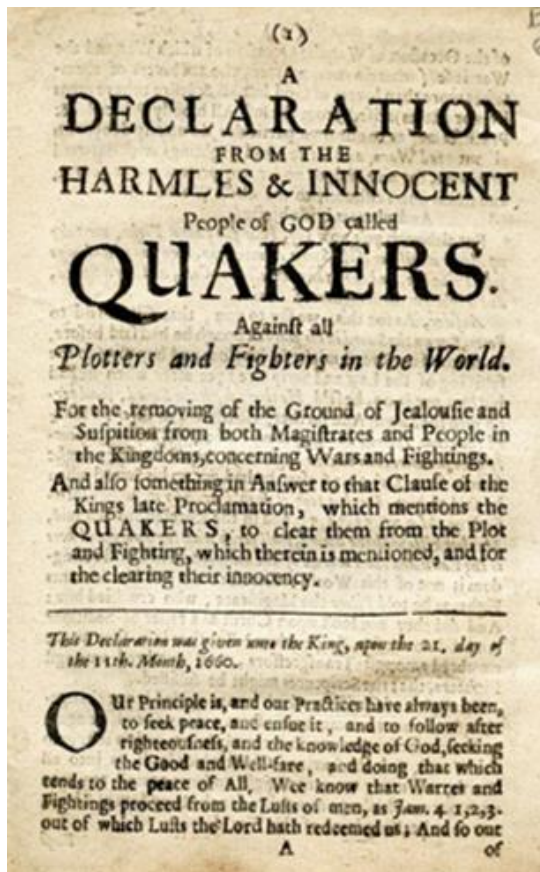
Vrede

Ingezonden en vertaald door Els Ramaker; overgenomen uit de 'Carillon' van Pam Ferguson, „

Na 9 jaar in oorlogsgebieden in Afrika te hebben doorgebracht, kwamen mijn man en ik voor familiebezoek naar de VS en zijn daar ook gebleven. De eerste week dat we terug waren, werden we uitgenodigd door verscheidene Quaker meetings. Het onderwerp voor die avonden was 'vrede'. Ik denk er nog met dankbaarheid aan, dat een Quaker'kerk' het had over vrede na 9 jaar gebrek aan vrede in Afrika. Maar ik herinner me ook de teleurstelling dat dit onderwerp 'vrede' niets te doen had met conflicten oplossen in de wereld, maar dat het alleen ging om persoonlijke vrede met God. De laatste 20 jaar ben ik wat milder geworden. Misschien komt het omdat ik niet meer in een oorlogsgebied woon. Daar wordt dood en geweld vereenzelvigd met wapens en kapmessen. Sindsdien heb ik steeds weer ervaren dat mensen, zelfs Christenen, elkaar beschadigen door haat, angst, hebzucht en macht in hun leven toe te laten. Het regeert hun leven en hun hart.

Ik weet hoe een diep gewortelde verzoening met Christus in het leven van mensen hen kan veranderen in meevoelende Christenen. Christenen die op deze aarde zijn om handen en voeten van een meelevende Christen zichtbaar te maken. Zo eenvoudig is het.

In 1660 stelden Quakers voor het eerst een gezamenlijke vredesverklaring op. Dat werd later hun vredesgetuigenis. 350 Jaar lang hebben Vrienden onderwezen dat geweld niet verenigbaar is met de leer van Jezus. 350 Jaar lang hebben we dikwijls de woorden van George Fox genegeerd. Hij verkondigde: "Wij zijn mensen die zodanig leven, dat vrede, liefde en eenheid het gevolg is".

Kijk op: <https://www.quaker.org.uk/times/>

Als woorden de stilte breken

Woord en daad als Quakergeloof

Willem Furnée,

Impressie van de Duitse Jaarvergadering 2019

Heel bijzonder om met (naar schatting) 150 Vrienden bij elkaar te komen in een prachtig Quakerhuis. Bij dit huis is een quaker-begraafplaats met het graf van de Amerikaanse Vriend Richard L. Cary. Hij was de motor van de voedselhulp aan kinderen in Duitsland die na de eerste wereldoorlog uitgehongerd waren en hij zette zich in voor verzoening.

Geïnspireerd door Richard Cary en als nagedachtenis aan hem wordt sinds 1936 jaarlijks op de Duitse Jaarvergadering een lezing gehouden over vragen die samenhangen met het Quaker zijn.

Dit Jaar was het thema: “Worte Wagen”. Een onderwerp dat ook Nederlandse Vrienden bezig houdt. Wanneer doorbreken we de stilte en spreken we ons uit. Waartoe doen we dat? Hoe doen we het?

Deze lezing was voor mij het hoogtepunt van een gezellige, ontspannen Jaarvergadering met humor, entertainment en diepgang. Iedere dag begon met één uur quakersamenkomst. Er was ruim aandacht voor de kinderen, die zeer goed vertegenwoordigd waren.

Enkele onderwerpen die in gespreks- en interesse groepen aan de orde kwamen: O God, mijn geloof is aan het veranderen, Inzet tegen atoomwapens, Toekomst van het Quakerhuis, Extinction Rebellion, Vooruitblik op de ouderdom.

Schets van de Cary lezing

De Richard L. Cary lezing die jaarlijks wordt uitgesproken op de Duitse Jaarvergadering heeft in 2019 als thema: Durf te verwoorden – Taal en het quakergeloof. De spreekster, Ursula Siebold-Bultmann, journaliste, vertelde over haar enthousiasme toen ze de stille samenkomst van quakers ontdekte. Stilte is haar zeer dierbaar, maar gaandeweg groeide de behoefte om haar enthousiasme voor de Quakers onder woorden te brengen en aan anderen uit te leggen waar de Quakers voor staan.

Dat leverde problemen op en ze merkte dat ook andere quakers daar moeite mee hebben.

Daarom koos ze voor bovenstaand thema. Zij stelde zichzelf daarbij de volgende vragen:

- Met welk doel spreken wij als quakers?

George Fox schreef: Het doel van al ons spreken zou moeten zijn het Innerlijk Licht gestalte te geven. ‘Gods tegenwoordigheid’ tot leven te

brengen, daarin te wandelen, met haar in contact te blijven, vanuit haar te leven, haar gewaar te zijn en daar vreugde uit te putten.

- Waarover spreken wij als quakers?

Als wij ons Quakergeloof willen delen met anderen dan moeten we ‘spreekbuizen van de Geest’ zijn opdat vanuit de stilte ook naar voren komt wat de basis is waarop wij vertrouwen, hoorbaar wordt wat ieder van ons gelooft, waar men voor staat en dat er ruimte is voor een verscheidenheid aan geloofsovertuigingen.

- Hoe dan?

Hoe kunnen we zo spreken en schrijven dat toehoorders en lezers door onze woorden de grenzen van hun ego overstijgen en in deze nieuw verworven weidsheid een kracht ontmoeten die hun ziel ten diepste tot leven roept? Dat kan alleen als wij dit proces zelf hebben ervaren. Ik denk dat het verstandig is om niet alleen in de samenkomst maar ook in het dagelijks leven te zwijgen zodra we merken dat we niet vanuit het innerlijk Licht spreken, maar vanuit ons hoofd of ons ego.

De Cary lezing 2019 kan t.z.t. gedownload worden via
<https://quaeker.org/medien/cary-vorlesungen/>

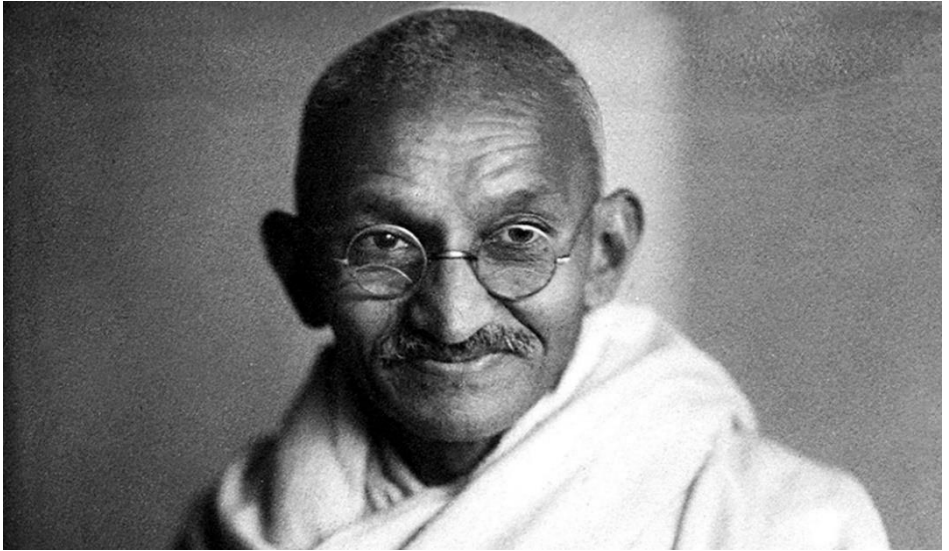
*Wir laden Euch herzlich ein zu unserer
89. Jahresversammlung im Quäkerhaus Bad Pyrmont.*

Gedachten van Gandhi.

(uit tous les hommes sont frères)

Door Joke Hofman

Niets is absoluut, zelfs de waarheid niet. Leg jouw normen niet aan anderen op, leef het voor, maar laat ieder de vrije keuze.

Ik ben voor mezelf tot de overtuiging gekomen, dat volledige geweldloosheid de enige weg is. Toch: toen een groep Hindoes, die Ahimsa (= zonder geweld leven en tevens de kracht van de liefde en nederigheid aanwenden) nog niet toepaste, mij om raad vroeg, omdat mensen uit een ander dorp hun vrouwen wilden verkrachten, heb ik gezegd, dat ze hun vrouwen mogen verdedigen. Om te begrijpen wat ik bedoel, vertel ik je het volgende: in een dorp werd de oogst steeds door een groep apen opgegeten en vernield, zodat er honger heerste. Ik zou geen mens, maar ook geen dier kwaad doen, maar we kunnen in de maatschappij nog niet zonder landbouw en we kunnen helaas nog niet elke vorm van leven respecteren. Dus stond ik toe dat de apen werden gedood, in de hoop dat er een moment zal komen, waarop we een betere oplossing zullen vinden.

Ik wil mijn mening niet blijven verdedigen, want al zou je elke mogelijkheid van de taal benutten, dan kun je nog niet de gehele complexiteit van een idee uitdrukken. Ik ken mijn grenzen, maar ik zal tot die grenzen gaan. Vrijheid die veroverd is door het vergieten van bloed, kan nooit echte vrijheid zijn. Alleen waarheid, liefde en geweldloosheid kunnen leiden tot Vrede. Ik ben de dienaar van de Moslims, de Christenen, de Joden, de Hindoes. Voor

dienen is liefde nodig, geen aanzien. Ik voel me altijd heel ongemakkelijk als men mij beschouwt als een beroemdheid.

Christelijke vrienden van mij proberen me al jaren te bekeren tot het Christendom. Ik heb een open geest en als mij hetzelfde was overkomen als Paulus, had ik me wel bekeerd. Maar het dogmatisme in het Christendom heeft de boodschap van Christus vervormd. Jezus was een Aziat. Toen zijn boodschap door een Romeinse keizer werd gesteund, werd de boodschap imperialistisch en dat is ze nog steeds.

De scheiding van India in India en Pakistan heeft me verwond. Ik houd van alle mensen evenveel want in ieder hart woont het Goddelijke. Alleen door liefde kun je de mensheid dienen.

Hoofdstuk 2.

- Mijn liefde voor de waarheid maakt dat ik me met politiek bemoei.

- God is in ieder van ons.

- Meer dan woorden, laat onze levens spreken voor ons! Jezus heeft niet 2000 jaar geleden het kruis één keer gedragen. Hij sterft nog elke dag en hij staat ook weer op. Het zou toch triest zijn als we afhankelijk zouden zijn van een God die 2000 jaar geleden gestorven is! Dus verkondig hem

niet historisch, in een bepaald tijdperk, maar als degene die nu in je leeft.

- Ik geloof niet dat de Veda's de enige teksten zijn die door God zijn geïnspireerd. Ik ben ervan overtuigd dat dezelfde inspiratie geldt voor de Bijbel, de Koran, de Zend Avesta. Maar ik geloof niet dat elk woord door God is geïnspireerd dat in die boeken staat.

- Ik weet te goed hoeveel onvolmaaktheid er in mij is, dus zal ik me ook nooit ergeren aan die van anderen.

Hoofdstuk 4: Ahimsa en de weg van de geweldloosheid.

Ik kan me voorstellen dat je een dier uit zijn lijden verlost.

En ik kan me ook voorstellen dat je een mens kunt doden uit liefde voor de anderen, bijv. een gevaarlijke gestoorde die om zich heen schiet en tientallen mensen doodt, dan is het je plicht deze mens te doden om de anderen te sparen.

Ahimsa betekent: hebt uw vijanden lief.

Het geloof in reïncarnatie is voor mij een grote troost.

Ik ben tegen geweld omdat het schijnbare goede dat het aanricht altijd tijdelijk is en het kwaad dat het aanricht blijvende schade oplevert.

Ik ben een onverbeterlijke optimist. Volgens mij zijn de mogelijkheden om de geweldloosheid verder te ontwikkelen onbegrensd. Hoe meer je deze kwaliteit in je zelf ontwikkelt, des te besmettelijker is haar invloed, totdat het zal schijnen over de hele wereld. Om zich te verdedigen hoeft men niet te doden. Men moet de kracht hebben om te sterven. Als je geheel bereid bent om te sterven, wil je je niet verzetten tegen geweld. De geschiedenis laat zien dat veel mensen die dit kunnen, 'harde' harten hebben laten smelten.

Hoofdstuk 6.

Ik wil niet dat mijn leven de dood van een ander wezen zou kosten, zelfs niet van een slang. Ik zou liever sterven aan zijn beet dan hem te doden.

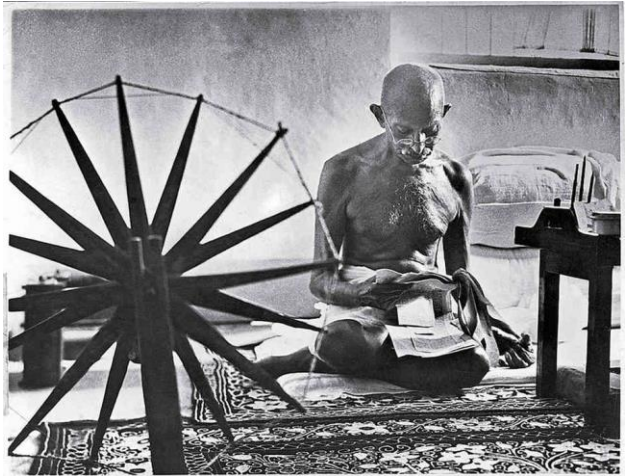
Goed en slecht zijn relatieve begrippen. Wat goed is voor de ene mens, kan slecht zijn voor een ander. Iets zeggen dat een ander stoort, is niet gewelddadig, het hangt af van het motief

en de mate van waarheid van wat er wordt gezegd. Het is dus alleen gewelddadig als we met onze woorden anderen willen schaden. Mensen zijn vaak bang te zeggen wat ze denken en voelen. Als je wil dat de geweldloosheid zich verbreidt, moet de waarheid gezegd worden, ook als dat hard is voor een ander. En wees ook niet bang dat een ander je niet meer aardig vindt!

Slechts één op de miljoen mensen is werkelijk in staat om haar leven volkomen aan God te wijden. Dus vraag niet van ze om niet te trouwen! Een goed huwelijk is ook een toewijding aan God.

Consequent zijn lijkt een goede eigenschap. Maar ik heb in mijn leven zoveel nieuwe dingen geleerd, dat dat niet werkt. Want flexibiliteit en liefde zijn veel belangrijker. Dus als ik schrijf, vraag ik me niet af of het wel overeenkomt met wat ik eerder heb gezegd of geschreven. Anders maak je geen ontwikkeling door. Als iemand je goede raad niet opvolgt, probeer dat dan geheel te accepteren en voel je niet beledigd!

Ik zou willen dat het woord "misdadiger" uit elke taal werd geschrapt.

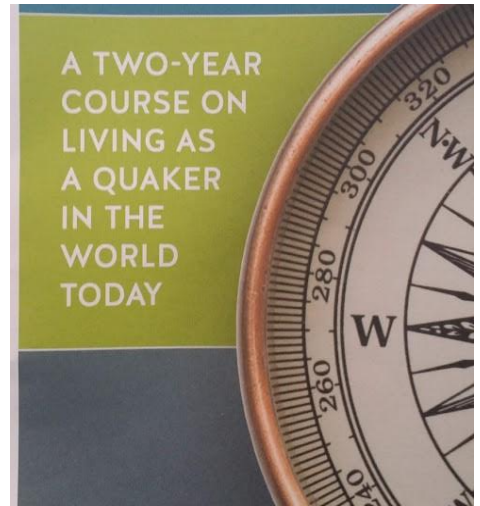

Equipping for Ministry (EFM)

Door Frieda Oudakker

Dit is de naam van een cursus in Woodbrooke, het Quaker Vormingscentrum bij Birmingham, V.K..

Wat wordt met de titel van deze cursus bedoeld? Wellicht zou het kunnen zijn: 'Gereedschap om ons geloof te leven?' In Quaker Faith and Practice (10.05) wordt het woord 'Ministry' gebruikt voor het spreken vanuit de Geest tijdens de wijdingsdienst en ook voor het ontvangen hiervan in stilte en gebed. Ook wordt het gebruikt voor onze Quakeractiviteiten. Het doel is om ons en anderen te leiden naar een diepere verbinding met God. Het Nederlandse woord voor 'Ministry' zoals de Quakers dat gebruiken in 'Geloven en werken' is 'getuigenis'. Bij ons gaat het erom hoe we ons geloof persoonlijk, vanuit het Licht in onszelf, ervaren en vorm geven. Daar is geen standaard voor. Dit wil ik graag verdiepen met deze cursus.

Ik ben onder de indruk van mijn ervaringen in Londen. Ik ervoer bij mijn bezoek aan de Britse Vrienden, een doorleefd, gerijpt Quaker-zijn, de vrucht van drie en een halve eeuw Quaker-leven. Sinds ik Quaker ben geworden, en vooral sinds ik mij met landelijke Quaker-zaken bezig ben gaan houden, heb ik veel vragen en onzekerheden. Ik zie ernaar uit om mij te laten voeden door de kennis en ervaringen van Woodbrooke. Ik heb mij opgegeven voor de cursus 'Equipping for Ministry'. Ik bezocht een informatie bijeenkomst erover en hoorde van deelnemers dat het volgen van deze cursus een wezenlijke verandering in hun leven had gebracht.

Het team in Woodbrooke vraagt om inbedding tijdens de cursus in de eigen plaatselijke en / of regionale groep. Zo is er, tussen de bijeenkomsten door, contact en ondersteuning mogelijk.

Met mijn groepen in Deventer en de MiZuNe heb ik fijne gesprekken gehad. Ook de LC heb ik om contact en steun gevraagd. Door middel van dit stukje in de Vriendenkring hoop ik nog meer Vrienden en betrokkenen van ons Genootschap te bereiken. Misschien kunnen we er allemaal wat aan hebben, in onze groepen die met veranderingen bezig zijn?

Inhoudelijk omvat de cursus een breed spectrum aan facetten:

- Voeding voor spirituele ontwikkeling, zowel voor mijzelf, als van de gemeenschap.
- -De Quakergeschiedenis en de wortels ervan in de Christelijke traditie, met aandacht voor de diversiteit onder Quakers.
- -Wat betekent Quaker-zijn vandaag, individueel, als meeting en als wijdere gemeenschap?
- -Onze getuigenissen en de gevarieerde uitdrukking daarvan. Ons geloof uitdragen als Quakers in de wereld.

We beginnen met een eerste kennismakingsweekend in januari 2020, verder is er tweemaal een week intern in Woodbrooke, steeds vóór de paasdagen. De afsluiting is op een weekend in Woodbrooke in 2021.

Daarbij ga ik zes korte Woodbrooke cursussen volgen uit hun programma. Dat kunnen ook digitale cursussen zijn. Ik zal waarschijnlijk nog een paar interne weekenden in Woodbrooke volgen, afhankelijk van de keuze van de thema's.

Een ander boeiend onderdeel van de cursus is zelf uitwerken van een project.

Ik verwacht dat ik, door hiermee twee jaar bezig te zijn, een stevige basis kan leggen voor mijn Quaker-zijn, zowel in mijzelf als in relatie met ons Genootschap en met de wereld.

Het is een stevige klus, maar ik zie er naar uit!

bron: <https://quakerspeak.com/ministry/> 1

Klimaatstaking in Den Haag

Redactie

Naar schatting namen vrijdag 27 september zo'n 35.000 mensen, voornamelijk jongeren, deel aan de klimaatdemonstratie door Den Haag voor een ambitieuzer klimaatbeleid. Er waren er ongeveer 10 Quakers, die meeliepen! "De opkomst is totaal boven verwachting, echt gigantisch", vertelde een woordvoerder. We verzamelden vrijdag

rond 13.00 uur op de Koe-kamp. "De eerste mensen moesten al om 13.10 uur gaan lopen, omdat er geen plek op het terrein meer was", aldus de organisatie. De tocht zou eigenlijk om

13.45 van start gaan.

Klimaatmars in Arnhem,

opnieuw....

Door Irene Peters (zie aquarel op de achterkant van deze Vriendenkring)

Ik was er bij, in Amsterdam op 10 maart, in de stromende regen Ik was het er helemaal mee eens, dat dit vaker zou moeten gebeuren. Nu dus weer, en ik wist. dat er ook een groepje Quakers mee zou lopen, -dit keer dus in Den Haag. Maar ik liep enorm te twijfelen; bovendien nog behept met een licht schuldgevoel: ben ik zelf wel zo milieubewust bezig?

Ik doe mijn best, en denk er veel bij na, maar toch...ik gebruik wel erg veel papier, wat ik deels probeer te recyclen, vooral plaatjes uit tijdschriften, ik doe zo nu en dan aan boekenruil, eet meestal biologisch, en soms uit eigen tuin, ben al jaren vegetariër, maar alles bij elkaar lijkt het te weinig. Plasticvrij leven schijnt al helemaal niet te lukken, tot nog toe. Het kan allemaal veel beter.

Bovendien werd er diezelfde dag in Arnhem ook een mars gehouden, die achteraf zelfs de krant haalde. Georganiseerd door mensen van het Museum.

Tja..... Woorden wist ik nog steeds niet te vinden, maar mijn gevoel zei:

”Ja!” Dus laat ik maar op weg gaan. De stoet had zich al in beweging gezet, dus ik sloot me ergens onderweg aan. Net als destijds in Amsterdam, liepen er veel mensen met zelfgemaakte borden....ik had geen bord; ook geen woorden, tot dan. Maar uiteindelijk toch wel het gevoel, dat ik er bij moest zijn. Het was een behoorlijk lange stoet, met relatief veel kinderen en een vertegenwoordiging van een politieke partij. Al die kinderen....dat raakte mijn hart.

Het lijkt wel, alsof de kinderen (een deel van) de macht gaan overnemen.

Zij beginnen wakker te worden, en dat te uiten. Soms wat ongenueanceerd, maar daar hebben ze de leeftijd voor. Dat schept ook duidelijkheid, want zij raken wellicht de kern, zelfs als de feiten niet altijd zouden kloppen.

Tijdens de toespraak op het plein bij de kerk werd Greta Thunberg genoemd en verdedigd, want ze krijgt veel negativiteit over zich heen. Ze is pas 16 jaar, heeft de VN toegesproken, en is daarvoor niet met het vliegtuig naar New York gegaan, maar met een zeilboot.

De spreker, Jan vd Venis, beklemtoonde: ”Nelson Mandela heeft in zijn jeugd wel ergere dingen gedaan, zoals geweld gebruikt en zie nu eens. Greta mag zich dan pittig uiten, maar is eigenlijk heel lief”.

Het artikel in De Gelderlander meldt verder, dat er ruim 400 mensen meeliepen, waaronder veel kinderen. Eén van hen kreeg het woord, na de slogan “Why do we bother? Because we are destroying our mother”.

Het Museum heeft tijdelijk onderdak in de Walburgkerk en daar was de stoet gestart, na een workshop borden maken, waar ik niet bij was. De stoet werd ontbonden op het plein bij het Filmtheater en de Eusebiuskerk. In de

Walburgkerk was een tentoonstelling, die ermee te maken had. Enerzijds kunst, tot stand gebracht via recycling, anderzijds allerlei filmpjes, soms op heel groot formaat, waarvan ik nogal onder de indruk was. Aan de ene kant werd getoond hoe mooi de Aarde nog steeds is. Er waren bijvoorbeeld beelden van de Grand Canyon. Anderzijds beelden van misbruik. Zo blijkt de katoenteelt uiterst vervuilend. In India bijvoorbeeld gaat dat dan ook nog gepaard met allerlei maatschappelijke misstanden en uitbuiting. Ook waren er beelden van de wateroverlast in Bangladesh, die te lijf gegaan werd door het alsmaar aansjouwen van zakken modder, om die vervolgens in het water te gooien. Ik wist niet, wat ik zag, en het leek wel onbegonnen werk. Je zag hele rijen mensen voorbij komen, met een zak modder op de schouder. Hoe zwaar moet dat wel niet zijn! Het leek wel, alsof het niets opschoot, het ging heel erg langzaam.

Tijdens de tocht werd er ook een lied gezongen, en uiteraard deed ik daar aan mee. Nee, ik heb geen spijt, maar hoe nu verder? Eerst maar eens de hand in eigen boezem steken, lijkt me. En daarnaast wordt er natuurlijk ook actie gevoerd, om de regering wakker te maken.

Hier is de tekst van het lied dat wij zongen, op de wijs van Bella Ciao.

Wij willen groen!

1.
*De lieve aarde
Wij zien haar waarde
Wij willen groen, wij willen schoon
Wij willen duurzaamheid!
Wij willen samen een groene toekomst
En die begint voor ons vandaag,*

2.
*Wij worden wakker
Wij worden wijzer
Wij willen weten hoe het staat
Wij willen duurzaamheid!
Wij willen samen een groene toekomst
En die begint voor ons vandaag*

3. *Wij gaan voor eenvoud
Voor weinig uitstoot
Voor zuinig aan met energie
Wij gaan voor duurzaamheid!
Wij willen samen een groene aarde
Wij zijn al volop aan de gang*

4. *Ons consumeren
Dat geeft ons impact
Wij kopen fair en circulair
Wij kopen duurzaamheid!
Wij kopen samen een groene aarde
Een veilig thuis voor al wat leeft*

5. *Ja, waarom wachten
En redeneren?
Wij willen groen, wij willen schoon,
Wij willen duurzaamheid!
De lieve aarde, wij zien haar bloeien
Wij zien haar rijk, gezond en
GROEN!*

Zendbrief van QCEA

de QCEA General Assembly

Quaker
Council for
European
Affairs

Aan alle vrienden overal.
We kwamen bijeen als leden van de QCEA General Assembly, QCEA-medewerkers, Uitvoerend Comité en Supporters uit vele delen van Europa. Vanuit de Stille deelden we met elkaar, waarbij zorgen geuit werden over migratie, Brexit, populisme en de klimaatcrisis. Dit getuigt van de wind van verandering, die door Europa waait, en de toenemende behoefte om Quaker-overtuigingen in de Europese politiek te overleiden en te houden.

We werden eraan herinnerd dat er altijd verandering plaatsvindt, wat onzekerheid brengt, maar dat het de Quaker-manier is om op de lange termijn te werken. We werden uitgedaagd om de verandering te zijn die we willen bereiken, in plaats van de verandering waar we bang voor zijn.

We hebben gehoord dat de QCEA-boodschap wijder dient te worden verspreid, en dat een uitstekende manier voor mensen om hun besef te vergroten is deel te nemen aan studiereizen en de QCEA-boodschap meenemen naar de lokale meeting. We bespraken ook studietours en publicaties in andere talen om zo deelname te vergroten.

We hebben nagedacht over de rol van ons Uitvoerend Comité in het management van onze organisatie, inclusief de verantwoordelijkheden voor fondsenwerving en financieel beheer waaraan moet worden voldaan. We werden erg bemoedigd door het succes waarmee de lopende vredes- en mensenrechtenprogramma's de doelstellingen van onze strategie vormgeven. Stille diplomatie is hierbij de kern van het werk, waarin op Quaker-wijze gevoelige gesprekken in Quaker House hun waarde bewijzen en deelnemers ertoe brengen mensenrechten en vredesopbouw in hun besluitvorming op te nemen.

Het veertigjarig jubileum van QCEA werd gevierd door het sponsoren van

. In september bracht QCEA 200 mensen samen voor een tentoonstelling in Quaker House gedurende 5 dagen. Een derde waren dakloze migranten, een derde Belgen, een derde EU-functionarissen. (mensen die elkaar nooit ontmoeten worden door Quakers samengebracht, over "grenzen" heen, mede dankzij steun van Nederlandse Vrienden)

een 40 km marathon door personeel en het breien/verkopen van 40 mutsen. We zijn trots op het inzamelen van broodnodige fondsen, en beseffen dat QCEA substantieel extra geld nodig heeft om haar waardevolle werk voort te zetten.

In kleine groepen hebben we als oefening het programmadoel mensenrechten nader beschouwd, door ideeën te verkennen en verschillende individuele ervaringen in de behandeling van migranten uit te wisselen. We moeten goed stilstaan bij onze eigen privileges, het delen van onze materiële welvaart en rekening houden met verschillende culturen en geloofssystemen van migrerende mensen. We vertrokken, wetende dat het werk van QCEA goed verloopt.

Dit schilderij hangt in de Margaret Fell kamer van het QCEA house in Brussel boven de piano. De schilder, Boush Musa noemde het 'I am lost'. Boush komt uit Darfur (Sudan) en verbleef deze zomer in het Quaker House. Let op hoe de bomen uit de afgebeelde mens opgroeien.

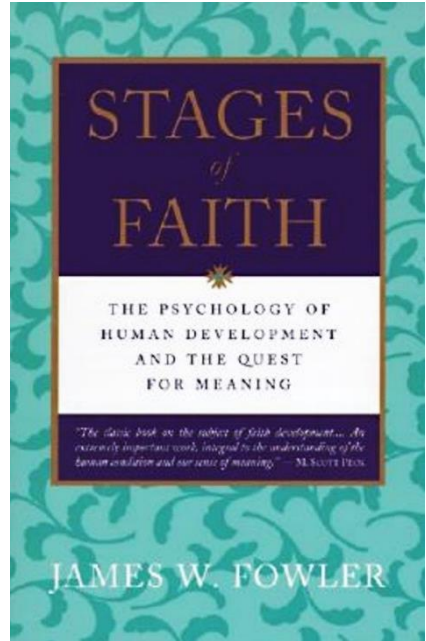
Stadia in religieus leven

Door Erik Dries

Natuurlijk is er nagedacht over geloof en hoe mensen geloof kunnen beleven. Ik heb wat zitten lezen, onder andere in *'Stages of Faith'* van James W. Fowler, en in *'Critical Journey'* van Janet O. Hagberg and Robert A. Guelich. Hoe kan je geloof, jouw geloof, ervaren, wat kan god, een god, in je leven betekenen? Gaat het geloof alleen om te vertellen wat goed en fout is? En moet je dat vooral leren en navolgen? Gaat het om straffen en beloning? Hemel en hel? Een man met een baard, een engel met vleugels? Dat kan.

Gaat het in religie om de juiste bedoeling, om het vertonen van het juiste gedrag? Naastenliefde, jezelf opofferen, doen wat de geschriften en de leiders voorschrijven. Gehoorzaamheid, je plicht doen. Mooie verhalen lezen en doorvertellen. Lid zijn van een groep, een genootschap. Dat kan.

Misschien is dit wel wat veel niet-gelovige mensen denken over geloof. Terwijl er misschien nog wel 4 of 7 diepere manieren van gelovig-zijn bestaan. Hoe kunnen niet-gelovigen daarover met anderen praten of in de opvoeding een hint van meegeven? Communicatie en communicatiestoornissen gaan vaak over de beelden die mensen over en weer van elkaar hebben. Welke beelden hebben we van elkaar, kunnen we vertellen wat er achter het beeld zit, zijn we nieuwsgierig of we wel het juiste beeld hebben van iemand? Zijn er 4 of 7 andere manieren om te leven met geloof, god, religie, spiritualiteit, mystiek? Het goede uit een traditie halen. Zijn ze licht gestoord in zo'n klooster, staan ze buiten de realiteit? Of hebben ze misschien iets ontdekt dat waardevol voor ons kan zijn. Om welke waarden gaat het in de kerk, tempel, synagoge, moskee? Wat een vertrouwen en veiligheid kan dat geven. Zou je het leven van die heilige figuur, dat geweldige mens, niet na willen volgen? Hoe onmogelijk het ook lijkt? Werken voor god, wauw. Het kan ook zijn dat je het leven met dat grotere als een reis ziet. Een reis waarop je je al doende steeds meer waarheden en principes eigen maakt. Dat je als doel hebt om steeds meer te groeien in een spiritueel bewustzijn. Dat je een set overtuigingen rondom geloof, religies, god, goed leven ontwikkelt en

stadia in geloof?

h.dries@live.nl

daar verantwoordelijkheid voor neemt. Dat je afstand neemt tot de traditie waarin je bent opgegroeid. Spannend. Verlies je je geloof? Of wordt het dieper. Maar misschien is een gelovig leven wel een leven met onzekerheid. Met onbegrijpelijke tegenstrijdigheden. De onbeweeglijke beweging, het einde en het begin zijn, de omtrek en het middelpunt, degene die kijkt en dat wat bekeken wordt. Misschien is het wel heel juist in het leven om heel kritisch te zijn tegenover iedereen die zich een religieuze autoriteit noemt. En om elke religieuze tekst te bevragen. Het gaat tenslotte om de overeenstemming die er is tussen wat je gelooft en wat je doet in het leven. Gaat het niet om dienend te zijn; dienend aan mensen, ver weg en dichtbij, jong en oud, behoeftig en niet? Hoe zou het zijn om je helemaal over te geven aan god? Stel natuurlijk dat je weet wie of wat dat is. Je eigen wil, eigen behoeften doen er niet toe. Steeds 'wat zou god van mij verwachten?' Alles accepteren. Met een diepe kalmte. Een richting hiermee hebben. Die soms wel heel erg van 't padje lijkt. Sta je nog met beide benen op de grond?

Of hebben we het alleen over religieus leven als verlichting het doel is? Dat het erom gaat om een staat van spiritueel bewustzijn te bereiken die slechts enkelen, enkele tientallen, misschien enkele honderden, bereikt hebben door de eeuwen heen? Mededogen, wijsheid, liefde met een hoofdletter, een beeld van god op aarde zijn, werkelijk werken met het goddelijke in elk mens en in

elk organisme.

Zijn dit treden op een trap? Is het één hoger of dieper dan het ander? Ja, denk ik. Heeft dat gevolgen voor het handelen en het respect dat je voor elkaar hebt? Niet echt, denk ik.

Wat bepaalt of je de ene manier van geloven hebt of een andere? Het schijnt niet te maken te hebben met leeftijd of psychologische ontwikkeling of 'biologische rijpheid'. Tegelijk kan je je voorstellen – en dat wordt ook beschreven – dat de eerst beschreven vormen van geloof meer bij kinderen passen. Heeft 'niet geloven in iets hogers' hier een plek? En 'afwijzen van het denken over god, afwijzen van geloven in een god'? Geloven in iets hogers beschouwen als een kinderlijke of naïeve manier van zijn. Wat vind ik daarvan? Weet ik niet.

Ik heb iets gelezen over een gezond geloof. Daarin heb je voldoende eigenwaarde opgebouwd om je eigen opvattingen te kunnen relativiseren. Als je zo gelooft heb je ruimte voor perspectieven van anderen en voor andere geloofsopvattingen. Je bent regelmatig met jezelf of anderen in gesprek en je denkt regelmatig na over je religieuze / spirituele opvattingen en gevoel. Je bent je bewust van beperkingen van elke visie op de werkelijkheid. Je staat open voor het mysterie van het bestaan. Je ontwikkelt een nieuwe gevoeligheid voor symbooltaal. Hè, wat? Dat betekent misschien zoiets als dat je meerdere betekenissen in een symbool tegelijk kan begrijpen. Denk: het kruis, het woord genade. Een gezond geloof hoeft niet makkelijk te zijn. Integendeel. Je hebt diepe overtuigingen, maar je hebt ook familie en vrienden die iets van je kunnen vragen, en andere groepen waar je toe behoort, en het land. Je kan je de strijdpunten en dilemma's voorstellen.

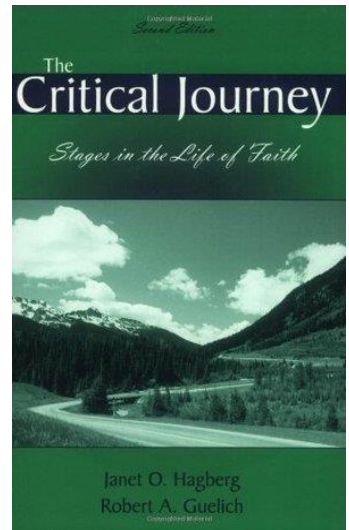
Boeiend, fasen van geloof, stadia van geloof. Ik denk dat die schema's van Fowler*¹, Hagberg & Guelich*² kunnen helpen om naar je eigen spirituele leven te kijken, om met elkaar in gesprek te gaan en in het gesprek met mensen die gelovigen niet begrijpen.

Trouwens, die Hagberg & Guelich hebben het ook over 'de muur'. En dan gaat het over crises in je geloofsopvattingen. Ook boeiend.

*¹ James Fowler, https://en.wikipedia.org/wiki/James_W._Fowler;

James Fowler, *Stages of Faith*, <https://www.bol.com/nl/p/stages-of-faith/1001004001305295/>

*² Janet O. Hagberg and Robert A. Guelich, *The Critical Journey, Stages in the Life of Faith*, <https://www.amazon.com/Critical-Journey-Stages-Life-Faith-ebook/dp/B00UZDO9C2>

Hoe de Quakers mijn artistieke proces beïnvloeden

Ingezonden en bewerkt door Erik Dries

Mij trof één zinnetje uit deze ‘Quaker Speak’:

‘One morning the group held meeting for worship as usual but with addition of a lump of clay in each person's hand. They were free to mold and squish and sculpt until they felt it was ready to be released and set in the centre for all to view.’

(‘Op een ochtend hield de groep een stille samenkomst zoals gewoonlijk, maar iedereen kreeg een klont klei in de hand. Ze waren vrij om te kneden en te beeldhouwen totdat ze het gevoel hadden dat het klaar was om te worden vrijgegeven en in het midden te worden geplaatst zodat iedereen het kon zien.’)

Erik:

Nou, dan weet je wat je te doen staat met de klei!
Bovenstaand was natuurlijk wel onderdeel van een hele week creatief bezig zijn. Ook lopend op een vloer met papier en met in je hand stokken met aan het eind houtskool....

Maar goed. Ik moest even aan de klei denken.

Maggie Nelson is haar leven lang al kunstenaar. Ze begon enige overeenkomsten op te merken tussen haar ervaringen in een Quaker wijdingsdienst en haar aanpak in haar werkplaats.

Maggie:

Ik heb iets dat ik doe als ik in de studio ben. Misschien zou ik ook vaker tegen mezelf moeten zeggen in de meeting: “Verban alle oordelen”.

Mijn naam is Maggie Nelson. Ik ga naar Portland Friends Meeting, en ik ben een kunstenaar en ik coördineer ook het jonge Vrienden Programma van New England Yearly Meeting.

Ik denk dat het een keerpunt voor mij was, toen ik meer begon te leren over de Quakers. Ik had mijn hele leven kunst gemaakt. Ik begon te beseffen dat de manier waarop ik ben iets is dat heel bekend is. Het is de manier waarop

Quakers praten over luisteren naar een innerlijke stem, of de stem van God, of de stem of het goddelijke. Dat voelt eigenlijk erg aan als iets heel bekends. Ik zie vaak mensen die proberen om te tekenen en die misschien niet zo vaak tekenen, die zeggen: "Oh dit is verschrikkelijk." Ik zeg dan zoiets van: "Je hebt maar twee lijnen getekend." Maar ze zeggen: "Nou, het is verschrikkelijk." Je kunt nooit weten wat het voor je betekent als je steeds beoordeelt wat je wordt gegeven. En als je steeds in de stilte vasthoudt wat je in handen hebt en het beoordeelt, wat betekent het dan voor jou? Dus denk ik dat het verbannen van elk oordeel en het zien van wat dat betekent, het echte spirituele proces is.

Comfortabel zijn met 'niet weten'

Het voelt een beetje alsof je in de stilte bent en er zijn ongeveer een miljoen berichten. Pas nadat ik deze heb losgelaten kan ik proberen te zeggen tegen mijzelf "die persoon

bedoelde dat" of "dit is hoe ik me zal verhouden tot wat deze persoon zei." Ik denk dat het erkent dat het van God is en niet van jou. Hiermee kan ik zeggen: "Ik weet niet wat het betekent."

... dat is wat ik het liefste zeg over wat ik maak en het liefste hoor wanneer kinderen dingen maken. Als ik zeg: "Hé, wat maak je?" En ze zeggen: "Ik weet het niet." En ik hou van "Goed".

Discussievragen:

1. Herken je de ervaring van Maggie om de noodzaak te voelen om 'het oordeel te verbannen'? Dat dit nodig is om meer ontvankelijk te zijn voor spirituele leiding en om een meer geïnspireerd eindproduct te bereiken? In welke gebieden van je leven voelt deze aanpak als nuttig?
2. Maggie vergelijkt een Quaker-meeting met een vereenvoudigd kunstvormingsproces: je ontmoet een groep mensen met alleen jouw stem en jouw lichaam en de vorm maakt oneindig veel variaties mogelijk. Hoe is voor jou om de Quaker meeting op deze manier te zien?

De video: <https://www.youtube.com/watch?v=iZubq7w125Q>

Gezegend zijn de kunstenaars

Uit: *Friends Journal*, door Maggie Nelson

Het Kunst Kamp, een bijeenkomst van kunstenaars van verschillende leeftijden

Kunstenaars moeten hun dagdromen zeer serieus nemen. Dus toen een paar vrienden en ik me afvroegen hoe het zou zijn om ‘artist-in-residence’ te zijn in ons geliefde Quaker-zomerkamp, verloren we geen

tijd door te betwijfelen dat dit een transformerende ervaring voor geloofskunstenaars zou kunnen zijn. We hongerden naar de heelheid die we zouden voelen door het verband te erkennen tussen onze kunstpraktijken en onze spirituele praktijken.

Na bijna vier jaar experimenteren was er begin september een weekendbijeenkomst voor een grote, diverse groep kunstenaars, die samenkwamen voor fellowship, het opbouwen van relaties en artistieke en spirituele transformatie. Ze zijn fotografen, dansers, schilders, breiers, pottenbakkers, schrijvers, beeldhouwers, leraren, Quakers, Quaker-nieuwsgierig en spiritueel op te veel manieren om te tellen. Een team van medewerkers ontwerpt het programma, onderzoekt manieren om kunst te kruisen en te verbinden met geloof en gebed, evenals manieren om ons met elkaar te verbinden.

Wat doen we als onze meetings ouder worden en de jongeren niet lijken te blijven?

Net als een kunstwerk zelf, heeft Art Camp ons de weg gewezen die het nodig had om te bewegen. Het gaf ons soms de mogelijkheid om prachtig te falen. En bovenal opende het nieuwe wegen, die we nooit hadden verwacht, nieuwe geschenken die we ons nooit hadden kunnen voorstellen. De meest opmerkelijke voor mij waren nieuwe manieren om Quaker te zijn: nieuwe manieren om stil te zijn en te bidden en om mijn gemeenschap als een jong volwassen vriend te dienen. In 2017 varieerden de deelnemers van Art Camp in leeftijd van 24 tot 62 jaar, en de artiesten die er leiding aan gaven waren niet ouder dan 26. Die vier dagen bewezen voor mij de waarde van het opbouwen van artistieke en spirituele relaties over meerdere generaties. Ze toonden me een

nieuw geschenk dat ik nooit verwacht had van Art Camp: de kracht van een werkelijk transformationele intergenerationale gemeenschap. Ik zet me als een jong volwassen vriend in voor het welzijn van de Quaker-gemeenschap. Dit is een cruciale les voor mij geweest, niet alleen voor Art Camp, maar voor elk aspect van het Quaker-leven. Wat doen we als onze vergaderingen ouder worden en de jongeren niet lijken te blijven? Wat betekent het als zoveel van mijn leeftijdsgenoten jonger dan 30 geen spirituele mentors hebben die ouder zijn dan zij? Waar is dit leven waar we over spreken, het leven waar we naar verlangen? Ik zie een nieuw leven in het leiderschap van alle jonge vrienden en nieuwe vrienden die wijzen op een intergenerationale gemeenschap die ons allemaal voedt.

Op Art Camp werken we aan het creëren van een plek waar de samenwerking de 'stem van God' kan worden. We creëren manieren om te bidden en kunst te maken, zodat we misschien niet weten van wie wat is. Op een nacht bedekte een kunstenaar de hele verdieping van Aviary Hall met wit papier. Hij gaf houtskool op lange stokken om mee te lopen. We slingerden zwijgend, behalve het krassen en sissen van houtskool op papier. Daardoor ontstonden lijnen, dun en dik. Stippen, krabbels, cirkels en zwarte banen werden bekleed door onze voetafdrukken. We hebben gedanst met elkaars merktekens en toegevoegd aan elkaars onuitgesproken bijdragen. Hierdoor werd een werk gecreëerd dat te groot was voor één persoon om alles in één keer te begrijpen. Een andere kunstenaar leidde een contactimprovisatieworkshop genaamd 'The

Underscore', die vanuit Quaker-oogpunt heel erg leek op een stille samenkomst zonder woorden, alleen door ons lichaam te bewegen, hoe we ook geleid werden.

Creatieve vrienden en spirituele mensen zijn overal, maar erkennen we de verbondenheid van onze kunst en ons geloof? Wat missen we als we niet met al onze zintuigen aanbidden? En wat betekent het voor de Quaker-gemeenschap wanneer haar leden beginnen te experimenteren met kunst en bidden?

Samen beter - beter samen

Walk of Peace in Almere

Door Kees Nieuwerth

Zaterdag 21 september 2019 – de internationale dag van de vrede – werd er weer een Walk of Peace gehouden. Dit keer in Almere en gecoördineerd door het Leger des Heils. De deelnemers werden gastvrij ontvangen in de burgerzaal van het stadhuis. Namens het Leger des Heils was dat door majoor Jeanne van Hal. Namens de gemeente

door de locoburgemeester, Jerzy Soetekouw. Hij herinnerde ons eraan dat Almere de jongste stad van ons land is, pas tweeënveertig jaren jong en nu al vele inwoners telt, waaronder meer dan 140 verschillende nationaliteiten! Hij merkte op dat die gemêleerde bevolking, ook op de scholen, niet gesegregeerd is, maar gezamenlijk optrekt en opgroeit. Hij sprak de hoop uit dat de Walk of Peace onder het motto ‘samen beter, beter samen’ daaraan nog een extra bijdrage zou leveren.

Voorts sprak de directeur van PAX, Radboud van Delft, ons toe. Hij wees erop dat PAX in vele landen wereldwijd werkt aan vrede en verzoening en in Nederland in september traditiegetrouw de Vredesweek organiseert. Hij bood twee deelnemende scoutinggroepen (van het Leger des Heils en de Soefi) uit Almere de Wereldvredesvlam aan die zij als eerste groep vredeswandelaars door Almere zouden dragen. Vervolgens sprak de algemeen secretaris van de Raad van Kerken in Nederland, Christien Crowel. Zij stelde aan de orde dat voor de Raad deze Walk of Peace in het kader staat van de oproep van de Wereldraad van Kerken aan kerken wereldwijd om samen op een ‘Pelgrimage van gerechtigheid en vrede’ te gaan. Ze zei: ‘We gaan vandaag dus niet marcheren, we houden geen mars, maar we gaan

Jerzy Soetekouw

pelgrimeren: we trekken langs al die plekken waar vrede zichtbaar wordt, waar mensen bereid zijn over de muren heen te kijken die hen scheiden en bruggen te bouwen naar anderen toe. En waar verbindingen ontstaan tussen verschillende culturen, kerken, religies. Waar maatschappelijke organisaties samen werken om deze wereld een beetje menselijker en inclusiever te maken.'

Bezoek aan de Sultan Ahmet Moskee; enkele welpen zijn vertrouwd met de gebedsposes

Op weg

Toen gingen we in kleine groepjes op weg. We kwamen langs allerlei 'staties' onderweg, van wel dertig verschillende organisaties, waaronder zorginstellingen, kerken, het Huis van Vrede van de Soefi's, kerken, de Turkse moskee, de Vrije School en het hoofdkwartier van het Leger des Heils. Langs de route stonden telkens 'goed gesprek bankjes' gemaakt door deelnemers aan het re-integratieproject van het Leger. Schrijfster Katja Urban nodigde hier soms deelnemers uit om te vertellen wat werken aan vrede in hun dagelijks leven betekent. Zie de blogs op www.woordenoverleven.nl/webblog

Ter afsluiting van deze Walk of Peace werden de ca. 150 deelnemers onthaald op een maaltijd in 't Klankbord, het kerkgebouw van het korps van het Leger des Heils in Almere. Daarna werd een afsluitende bijeenkomst gehouden waarin liederen en muziek ten gehore werd gebracht. Daartoe uitgenodigd mocht ik als vicevoorzitter van de Raad een korte toespraak houden. Ik gaf aan dat we prachtig weer hadden, dat we een mooie Walk of Peace hadden samen. Dat we veel indrukken hadden opgedaan over hoe men in Almere echt werkt aan 'samen beter en beter samen'. Dat vooral de bijdrage van het Huis van de Vrede van de Soefi's grote indruk op me had gemaakt (Zie www.huisvanvredealmere.nl.) In dat verband herinnerde ik eraan dat tijdens de Assemblee van de Wereldraad van Kerken, waar de oproep tot die Pelgrimage van gerechtigheid en vrede werd gelanceerd, er ook vertegenwoordigers van jodendom, islam en boeddhisme waren en dat de kerken uitdrukkelijk bondgenoten uit andere religies uitnodigden om samen op die pelgrimstocht te gaan. Zoals we hier in Almere ook deden.

'Vrede verbindt over grenzen'

De Walk of Peace Zwolle

Door de redactie

Samen in vier groepjes van 10 tot 15 mensen, waarvan één fietsgroepje, gaan we ontdekken hoe 'Vrede verbindt over grenzen'. Hoe gaat dat? De Walk of Peace loopt door Holtenbroek een boeiende wijk van Zwolle. Welke grenzen kwamen we tegen op deze Walk of Peace? Het thema 'verbinden over religieuze grenzen' komen we tegen op ons startpunt: de Ulumoskee. Over politieke en historische grenzen kunnen we bij Kembang Baru leren.

Bij de woongemeenschap Kembang Baru voor Indonesisch-Molukse ouderen, vertelt een bewoner over zijn ervaringen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Ook zijn er twee bijzondere houten deuren, gemaakt op Bali, te zien,

En wat kunnen we doen om de afstand tussen stad en de natuur te verkleinen? We maken kennis met de Greenman en het verband tussen natuur, groen en water in de wijk en omgeving.

Iemand van het IVN vertelt over waterhuishouding en het belang van groen in de stad ook voor het klimaat.

De Greenman, een beeld van levende takken

Hoe groot is de grens tussen arm en rijk, tussen hen die een veilig huis hebben en daklozen? We gaan bij de Herberg binnen kijken. Eten, een douche en een dak boven het hoofd. Het lijkt allemaal zo vanzelfsprekend. Maar dat geldt niet voor iedereen. Wie door omstandigheden tij-

delijk even géén dak boven zijn hoofd heeft en nergens anders terecht kan, is welkom in De Herberg. Het aanbod is sober: slaapplaats, douche, maaltijden. Iedereen die geen ‘thuis’ heeft, onderdak zoekt en nergens anders meer terecht kan, is hier welkom. Een woonbegeleider helpt een dakloze bij het aanvragen van een uitkering, postadres en er wordt er in kaart gebracht waar diegene de hulp bij nodig heeft. Bij de opvang van dak- en thuislozen kiest de Herberg voor de methode die het best bij de bewoner past. Hun doelen variëren van opvang tot persoonlijk herstel, ontplooiing en ontwikkeling.

Over welke geografische en politieke grenzen kunnen we ons verbinden? Amnesty International zal ons confronteren met deze grenzen, op de laatste plaats in de route.

Stop fuelling war

Teksts van en Illustraties uitgekozen door Erik Dries

Ik was in Parijs met ‘Stop Fuelling War’. Daar hebben we van alles besproken en ondertussen een nieuwe slogan over de wapenhandel geformuleerd: ‘unseen, unknown, unquestionable, untouchable.... why?’ (invisible, inconnu, indiscutable, intouchable... pourquoi?)

Ik voel voor de volgende vertaling:

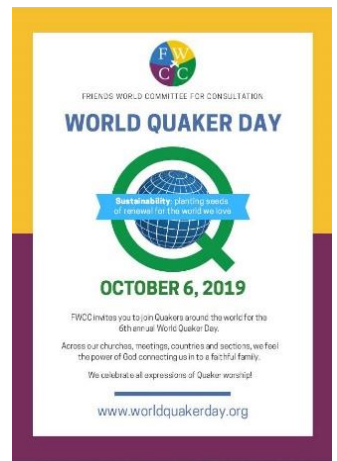
‘Onzichtbaar, onbekend, onbespreekbaar, Oncontroleerbaar, waarom?’

Wereld Quaker Dag

Door de redactie

Het thema van Wereld Quaker dag is: Duurzaamheid: zaden van vernieuwing planten voor de wereld waar we van houden. Het thema trekt ons mee in onze gedeelde ervaring van zorg voor de aarde. Het geeft aandacht aan de spirituele noodzaak om het leven op aarde te ondersteunen. Het was een kans om onze prachtige diversiteit van expressie te vieren, en tegelijkertijd een belangrijke gelegenheid te bieden om meer te weten te komen over de ervaringen van Vrienden met de klimaatverandering in andere delen van de wereld. (bron: <http://www.worldquakerday.org/resources/>)

Enkele voorbeelden van activiteiten op Wereld Quaker Dag:

Tokyo Meeting hield een workshop over wereldwijde milieuproblemen.

Vrienden in Ghana overwogen ecologische duurzaamheid, en plantten bomen op het terrein van het ontmoetingshuis.

Clear Creek, Richmond First en West Richmond Friends in Richmond, Indiana, kwamen die morgen allemaal samen in silte.

Vrienden in Berea, Kentucky, VS, zongen liedjes die geliefd zijn bij Quakers over de hele wereld. Na een rijke stille samenkomst brachten we een paar uur door met het ophalen van afval langs een twee kilometer lang stuk snelweg bij de stad.

Burundi Friends bij Musama Friends Church stuurden de boodschap: vrede, waarheid, en liefde.

Op Wereld Quaker Dag bij Paullina Friends Meeting Iowa hielden zij een wijdsdienst. Daarna discussie onder leiding van Bridget Durst en Lee Gravel over hun werk met waterkwaliteitsproblemen in NW Iowa

Op de Filipijnen was het thema 'Quakers en Klimaatverandering'. Ludwig van Bohol Eiland legt in een video speciaal voor Wereld Quaker Dag gemaakt uit, dat de klimaatverandering de meest gemarginaliseerden het meest treft.

Ludwig van de Bohol gebedsgroep in de Filipijnen

'Dankbaarheid'

Boek over Paul de Blot

Van de achterkant van het boek: Paul de Blot vertelt uit eigen ervaring over de belangrijke waarde van dankbaarheid. Het zijn de bevrijdende noodsituaties, de rijkdom aan vriendschap en vooral de gift van het leven die een bron zijn van dankbaarheid. Dankbaarheid is ook een spirituele kracht die zich opent voor het transcendentie bewustzijn van de Onbekende God.

Paul de Blot is 94 jaar oud, 70 jaar jezuïet en al 40 jaar werkzaam aan de Business Universiteit Nyenrode, momenteel als hoogleraar Business Spiritualiteit. Hij werd in Indonesië geboren waar hij verbonden was aan de Staatsuniversiteit in Yogyakarta.

Hij studeerde filosofie, theologie, psychologie, fysica, Indonesische Staatskunde, spiritualiteit en promoveerde in de bedrijfskunde over vernieuwing van organisaties in een chaotische omgeving door vernieuwing van de mens. Hij werkte ook in het ziekenpastoraat en was vlootaalmoezenier.

Enkele fragmenten

(blz 26): 'Het verwondert me nog steeds dat de belangrijke en goed uitgedachte plannen (in mijn leven) zijn vastgelopen: mijn huwelijk, mijn werk in Hiroshima en mijn onderwijstaak in Indonesië. De drie projecten waar ik helemaal niet voor koos, bleken een zinvolle taak te zijn waar ik met dankbaarheid aan terugdenk.'

(blz 32): 'Onze diepste verlangens kunnen als een droom in ons leven een waardevolle inspiratiebron zijn en een rijke bron van dankbaarheid.'

(blz 39): Ik ervaar het als een bevestiging van de uitspraak van de joodse psychiater Viktor Frankl, die het kampeleven in Theresienstadt, Auschwitz en Türkheim als zinvol heeft aanvaard door vriendschap te leren kennen.'

PAUL DE BLOT SJ

Dankbaarheid

De spirituele kracht in het zakendoen

Inspiratie Dag van INLIA

(Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven met Asielzoekers)

(verslag van de website van INLIA)

Mpho Tutu-van Furth was *key note speaker* op de landelijke ontmoetingsdag van INLIA in de Emmaüskerk in Amersfoort op zaterdag 5 oktober. Aanwezigen waren mensen uit de Charterkerken (onze vier Quaker maandvergaderingen hebben zich hier ook bij aangesloten). Ze sprak voor een groep van een kleine negentig mensen uit het hele land, vanuit een grote verscheidenheid van kerken.

Toen haar vader Desmond Tutu tot bisschop van Lesotho werd gewijd, stonden er onverwacht 150 gasten uit Lesotho op de stoep van hun huis in Soweto, Johannesburg. Het huis was met 5 slaapkamers voor Soweto begrippen best groot. Maar veel te klein om zoveel gasten te herbergen. De 13-jarige Mpho werd er op uitgestuurd met haar zussen om bij zoveel mogelijk burens onderdak te vinden voor de gasten. Dat lukte wonderwel.

Mpho Tutu is dominee en auteur. Ze woont tegenwoordig in Nederland. Ze spreekt over het omgaan met polarisatie. Hoe spreken we met elkaar over onderwerpen als vluchtelingen of racisme? Of vermijden we deze discussies, uit angst voor conflict? Als we het gesprek wél voeren; hoe voorkomen we dat het families, vriendenclubs of geloofsgemeenschappen splijt?

INLIA koos Mpho als gastspreker naar aanleiding van het boek over vergeving dat zij samen met haar vader Desmond schreef. INLIA-directeur John van Tilborg werd erdoor geraakt: “Een heel krachtige, bemoedigende boodschap”. INLIA kent de Zuid-Afrikaanse oud-aartsbisschop overigens al heel lang; Tutu was in 1989 een van de eerste ondertekenaars van het Charter van Groningen. Met dit verbond kozen (inter-) nationale kerkgemeenschappen destijds partij voor vluchtelingen en asielzoekers in nood.

“Ik vertel dit niet om op te scheppen over mijn familie”, lichte ze toe, “Ik vertel het om te illustreren wat zou kunnen zijn. Hoe kunnen we een vloedgolf aan vluchtelingen opvangen? Met een klein beetje delen en verwelkomen, schieten we al een heel eind op.” Want ze verhaalde hoe de gasten op hun beurt alle proviand die ze mee hadden genomen uit Lesotho deelden en het bezoek een feest werd. “Zo ervoeren wij wat jullie netwerk belichaamt: een

lokale gemeenschap die met een onverwachte instroom van mensen werkt om een welkome haven te creëren en in vreugde te delen.” Gastvrijheid, ontmoeten, delen en wederkerigheid, waren sleutel-elementen in haar speech. INLIA bedankte haar met een werk van de Armeense kunstenaar Alex, een voormalige gast van de ‘bed, bad, brood’-opvang die nu met hulp van INLIA een leven in Armenië op aan het bouwen is. Het werk is een pentekening van haar vader Desmond Tutu. “He even got the nose right!”, riep Mpho verrast uit, tot hilariteit. Ze ging met portret en toehoorders op de foto, om die aan haar vader toe te kunnen sturen. Zijn verjaardag was aanstaande. Het publiek zette spontaan ‘happy birthday’ in.

Na de belangrijkste speech was er uitwisseling aan tien dialoogtafels over de polarisatie in ons land. Polarisation over vluchtelingen, over andere culturen, over discriminatie. Bezoekers wisselen ervaringen uit en droegen ideeën aan om de kloof tussen mensen te overbruggen. Ontmoeten bleek ook hier een belangrijk centraal thema. Breng contact op gang tussen mensen, dat is de sleutel tot verbinding.

De Congolees Paul Hagayi luisterde de dag op met door hemzelf gecomponeerde gospelsongs of psalmen in zijn moedertaal. Hij heeft nog geen verblijfsstatus in Nederland. Zijn geloof biedt hem troost en hoop, daarom schrijft en zingt hij zijn liedjes.

Geloof, troost en hoop waren ook ingrediënten voor de boodschap van de laatste spreker: Hayarpi Tamrazyan. Zij werd rondom de jaarwisseling een van de gezichten van het kinderpardon. Ze zat met haar familie maandenlang in kerkasiel in de Bethelkapel in Den Haag. In die tijd schreef ze veel gedichten, die later zijn uitgegeven. De dichtbundel raakte binnen no time uitverkocht. Ze droeg deze dag twee nieuwe gedichten voor.

Daarvoor waren er nog kennissessies, met onder meer specialisten van INLIA op juridisch gebied en het terrein van maatschappelijke opvang. Tevens was er gelegenheid het bestuur van INLIA te spreken. En tussendoor was er natuurlijk lunch - ook daar was het thema ontmoetingen. Tussen bekenden en onbekenden, die zo geen onbekenden meer waren.

Hayarpi Tamrazyan werd rondom de jaarwisseling één van de gezichten van het kinderpardon, toen ze maandenlang in kerkasiel zat met haar familie.

Het land van Christus

**Deel één van 'Een Palestijnse theologie van het Beloofde Land'
door Yohanna Katanacho**

door Kees Nieuwerth

Daartoe uitgenodigd door de theologiewerkgroep Kairos-Sabeel nam ik deel aan een symposium rond dit boek geschreven door een Palestijns theoloog die medeopsteller was van het Palestijnse Kairos document. Mij werd gevraagd om –als vicevoorzitter van de Raad van Kerken- het boek te willen bespreken en deel te nemen aan een forum discussie daarover.

Het is zonder meer een bijzonder boek en een boeiend betoog. Een doorwrochte studie van wat de Schrift verstaat onder een Jood, een Israëliër, een Hebreëer en hoe het land Kanaän, het land Israël, het zogeheten 'Heilige' of 'Beloofde' land, daarin omschreven wordt - gelezen vanuit het perspectief van Katanacho als Palestijns-Arabisch christen.

Er zit veel in dit boek waarop ik zonder meer 'ja en amen' kan zeggen. Dat begint al bij het voorwoord door Harmen Jansen waarin helder gesteld wordt dat verschillen in theologie en kerkelijke binding een gedeelde passie voor recht en vrede niet in de weg hoeven te staan (blz. 9).

Wat mij verder aanspreekt is dat Katanacho in zijn analyse van de begrippen 'heilig' en 'beloofd' land uiteindelijk uitkomt bij 'land en aarde als aanduiding van de gehele aarde, de hele wereld waarvoor het reddingsplan van God bedoeld is' (blz. 29). Elders schrijft Katanacho dat we 'oog moeten krijgen voor de universele strekking van het Koninkrijk Gods' (blz. 84). En dat 'God als enige schepper' eigenaar van de gehele aarde is (blz. 47). Nog wezenlijker is zijn stelling dat hij een raamwerk presenteert 'waarin iedere theologische claim die één land boven een ander land plaatst ter discussie wordt gesteld' (blz. 58)!

Het beërven van land en aarde wordt –aldus Katanacho- geassocieerd met gerechtigheid, rechtvaardigheid – *goed rentmeesterschap?* - en gehoorzaamheid aan God (blz. 57). Elders stelt hij dan ook dat 'bezit van land niet los verkrijgbaar is van gehoorzaamheid aan God en trouw aan zijn verbond (blz. 43). En dat gehoorzaamheid aan God zelfs voorwaarde is om hét – mijn vraag: *een?* - land (*de aarde?*) te mogen bewonen (blz. 41). Dat is niet 'los verkrijgbaar van gehoorzaamheid aan God en trouw aan zijn verbond' (blz. 43)

Katanacho schrijft dan over zijn ‘worsteling met het gebod van de vijands-liefde’ (blz. 15) waar het gaat om een reactie op de politiek van de staat Israël. Als immers voor Israël’s identiteit de relatie met God bepalend zou moeten zijn (blz. 35), waar is dan een politiek ‘geworteld in liefde’ (blz. 22), die recht doet aan ‘al Gods kinderen, Israëli’s én Palestijnen’? Gods liefde, schrijft hij, gaat immers uit naar al zijn kinderen, naar zijn familie die ‘bestaat uit joden, christenen, moslims en anderen’ (blz. 67). Het gaat om niets minder dan de vorming van een waarlijk inclusieve samenleving.

Moeten Palestijnse vluchtelingen, die in 1948 huis en grond verloren, dan niet gezien worden als schepselen Gods die God ook liefheeft (blz. 44)? Vanuit dat perspectief is dus de bezetting (van de Palestijnse gebieden) een *zonde* omdat het mensen die door God zijn geschapen ontmenselijkt (blz. 67) en dus niet in overeenstemming met de gehoorzaamheid verschuldigd aan God!

Katanacho stelt – en mijns inziens terecht – dat theologie die wordt gescheiden van ethiek tekort schiet (blz. 43). Daarop voortbordurend: politiek die gescheiden wordt van ethiek schiet evenzeer tekort!

In het Palestijnse Kairos-document werd, schrijft Katanacho, een ‘interpretatie van de Bijbel ontwikkeld naar een ‘oecumenische, post liberale en theopolitieke lezing’ van het conflict. In die zin was het natuurlijk ook een duidelijke noodkreet van Palestijnse christenen, een ‘brandbrief’ gericht aan zusters en broeders overal ter wereld. Een oproep tot solidariteit. Waarin het gaat om de roep om een rechtvaardige oplossing van dat conflict: bijvoorbeeld een twee-staten oplossing of één staat voor alle inwoners van Israël en Palestina (blz. 73, blz. 60). Een oplossing die gerechtigheid en liefde voor zowel Israëli’s’ als Palestijnen weerspiegelt (blz. 58). En ‘gelijkheid voor alle inwoners, zowel Palestijnen als Israëli’s’ (blz. 60). *Het gaat om niets minder dan de vorming van een waarlijk inclusieve samenleving.*

Maar nu echter - tegen de heersende onderdrukking en bezetting door Israël in- is ‘verzet geboden,

verzet met liefde en geweldloosheid’ (blz. 72) om tot die rechtvaardige oplossing te komen. Als lid van één van de zogeheten ‘historische vredeskerken’ – de Quakers- kan ik het hiermee uiteraard helemaal eens zijn!*Vervolg in het decembernummer van de Vriendenkring*

Vrienden in het hele land

Maandvergaderingen, bijeenkomsten:

Noord en Oost Nederlandse
A'dam
Deventer
Driebergen
MiZuNed
Haagse
Breda/Helmond

Quaker Secretariaat:

Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).
tel.: 06 13700682, e-mail: secretariaat@deQuakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering:

Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Rel. Genootschap der Vrienden - Quakers- te Amsterdam.

Quaker Bibliotheek:

Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, open op afspraak 'Bibliothecaris: Marianne IJspeert, tel. 020-6125703 (06-12730475).

Quaker Literatuur:

Willem Furnée; Badhuisweg 149, 2597 JN 's-Gravenhage tel.: 070-3220544, e-mail: litteratuur@Quakers.nu. Bankrek.: NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Rel. Genootschap der Vrienden - Quakers-te Amsterdam. m.v.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering:

Schrijver: Marianne IJspeert, W. de Zwijgerlaan 21-III, 1056JD Amsterdam tel. 020-6125703 e-mail: mijquak.1@online.nl Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers te Anna Paulowna.

Haagse Maandvergadering:

Schrijver: Anneke Spreij, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu.
Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070-3600621, Bankrek.: NL48 INGB 0001 8562 21 t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers Den Haag.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Els Ramaker, Prinses Marijkelaan 31, 4002AT Tiel, tel. 0344 606818/0636361350. email: els@ramaker.me. Bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. MZNMV Quakers.

Deventergroep:

Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; k.nieuwerth@wxs.nl Bankrek.: NL12 INGB 0001 5908 95 t.n.v. N.O.N. MV Rel. Gen. der Vr. te Groningen.

Quaker Hulpfonds:

Schrijver vacature. Penn: Dick Meijaard, e-mail: persel@xs4all.nl. Bankrek. is NL94 TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds Religieus Genootschap der Vrienden, Quakers, te Amsterdam.

Vrienden voor Brussel (VVQREA):

Schrijver: Corien van Dorp, tel: 070-3867309. e-mail: vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL93 TRIO 0391 2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad te Helmond.

Vriendenkring:

Per 1 jan. 2019 de abonnementsprijs van de Vriendenkring: €30,- voor Nederland en €45,- voor Buitenland (ook Europa). NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement Vriendenkring'. e-mail: vriendenkringredactie@gmail.com

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

Wijdingsamenkomsten in Nederland en België

Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 020-6125703 e-mail: mijquak.1@online.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info Jan Peeters, tel.: 0032.15.24 75 10 e-mail : boekrijk@hotmail.com
Bennekom/Wageningen	Iedere zondag: 10.30-11.30 in Wageningen! (vanaf 1 oktober) Thuis-Wageningen, Stationsstraat 32, 6701 AM	e-mail: els@ramaker.me Op de 2e zondag van de maand is er eerst een gesprek vanuit de stilte en daarna wijdingsaamenkomst tot 11.30.
Brussel	Iedere zondag 11.00	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Den Haag	Iedere zondag 10.30 HapStilSnap 14 febr.	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom. Bij kennisgeving vooraf is er voor hen een aangepast programma. Info: tel. 070-3600621
Driebergen	Normaal iedere 3 ^e zondag, 10.30 in 't Haagje 1, Driebergen -Rijsenburg.	Onze kinderen verheugen zich op gezelschap! Voor informatie: 0648255846 of per mail: Quakers@marielke.nl
Deventer	3 ^e zondag 10.30 Gespreksavond: dinsdag 12 febr. 18.30.	In het Meester Geertshuis, Assenstraat 20, 7411JT Deventer. Inlichtingen bij Frieda Oudakker tel. 0644794366, e-mail: friedaoudakker@gmail.com
Gent	2e woensdag 20.00-22.00. 4e zondag 11.00-13.00.	In het zaaltje boven vzw Trafiek, aan Pierkespark in de Brugse Poort. (vooraf graag contact opnemen, Quakercirkels@gmail.com)
Groningen	2e en 4e zondag 10.30 In De Poort, Moesstraat 20, 9717JW Groningen, tel. 050-5712624	Kinderen zijn welkom! Graag tevoren doorgeven aan de schrijver: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl
Wijhe, bij Zwolle	Eerste zondag 10.30	Wim Balijon, tel.: 0570-597170 Slotpark 77, 8131 DW Wijhe. Graag aanmelden.
Zwolle	Wo 9 okt, en 6 nov., en 11 dec. 18.00-20.30 Van Nispensingel 5, 8016LM Zwolle	Bij Marlies en Sytse Tjallingii, 06-23869715, graag even aanmelden bij Marlies marliestjallingii@home.nl

Wijdingsamenkomsten op Afstand

Online meeting for worship: op tijdstippen rekening houdend met verschillende tijd-zones, bekendmaking op: Quakerworship.org

Beelden van de klimaatmarsen

Klimaatmars Arnhem 27 september (aquarel van Irene Peters)

Jongeren van de Europese Quakers (EMEYF) met o.a. Lisette, Emmie, George en Mieke op de Klimaatmars in Den Haag 27 september (foto Martin Touwen)